

האי הנעלם (מאת לין יוטאנג, הוצאת הדר, 281 עמודים) — הוא נסיונו של סופר מעמיק לסגל את עצמו לטעם הקהל האמריקאי, קאי, חובב המדע הדמיוני והנבואות הספרותיות לעתיד הקרוב, או הרחוק. במקרה זה נעזר יוטאנג ברקע של מדינה אידיאלית דימונית, כדי להמחיש לקהל הממוצע את עקרונותיו הפילוסופיים, אותם הטיף ביתר עירפול כבר בספריו הקודמים, כגון רגע ב־פצינג זצחוק ודמת.

המדינה האידיאלית נוצרת על ידי גישה באוקינוס השקט, תודות לחלומו של הפיזיקאי לוסוף הינוני לאוס ולכספר של המיליונר הינוני אתאנופולוס. אל שני אלה מצטרפים כמה וכמה טיפוסים מורדים אחרים: המדענית אמהאמה; רוזנת עשירה, חדורת רגש דתי; נסיך רוסי שיכור ומושחת; בתו יפה היט, תואר, שהפכה ככל הנראה של אתאנופולוס; כומר קאתולי; ממציא אמריקאי — וקבוצה גדולה של איכרים ובעלי מלאכה מאיזור הים התיכון.

למרות מאמציו של הכומר הקאתולי, הופכים כיום המתיישבים בהדרגה לעובדי אלילים, משתפים פעולה בשטח זה עם ילידי האי, ה־טאינים. לאוס, שהינו השליט האמיתי באי, משתלם לקיים ממשלה דמוקרטית ככל האפשר — שר — וחלשה ככל האפשר. כן מתקין לאוס כמה חידושים חברתיים מהפכניים: הוא מצווה על אזרחי המדינה להתחשב בכבוד לאימהות בלתי נשואות, מתיר לנשים שחוד את חלק גופן לעליון, מקים מכון מיוחד לעידוד נפש הגבר, בו מנחמות נערות מאומנות היטב את כל הגברים העצבניים, אשר חבטו בנושותיהם.

דור המנצח. שנינותו של לאוס מגיעה לשיאה רק בנוכחותה של אורידיס — מודדת קרקעות, אשר נחתה נחיתה אונס באי ה־נעלם בראשית המאה ה־21. סיפוריה של אורידיס על אירגון בינלאומי חדש, אשר כל החברות בו ויתרו על ריבונותן, ועל הערים הגדולות; אשר ירדו אל מתחת לפני האדמה מפחד ההתקפות האטומיות, סוחטים מפני הפילוסוף הזקן את השקפותיו המפורסות על בעיות שונות. אחדות מהן:

● על דור ההישגים הטכניים: „הכל הוקצה אצלכם כמנות. המרץ שלכם, שעות העבודה, קיצצתכם לעת זיקנה, חופשות המחלה ש־לכם... הכל הלוי בוולת.“

● על הנצרות: „גן־העדן הנוצרי מכיל שערי פנינים, כתלים משובצים יהלומים, אבני ספיר ואחלמה. הלא זהו חלומו של בעל בית־משכון!“

● על השלמות: „אל תהיה מושלם — היה ברדעת... עורך של מעלות הריהו חטא... עשה שגיאות, אבל הודה בהן והשתדל לתקנן...“

לאוס עצמו סוטה מן הכלל האחרון בהגיונו במדינתו אך ורק את מנהגי יוון הקדומה. הנימוק לכך: האדם המודרני מתאכזר לעצמו. הוא חדל לדרבן את החמור ואת הסוס, מדרבן רק את עצמו. השקפת החיים של היוונים הקדומים מונעת בעדו מלעשות זאת.

אולם הנגימה הסינטי בסיפורו הדמיוני, הסיבה: יוטאנג עצמו הוא סיני, שהשתקע בארצות־הברית, תוך מתחת ביקורת קטלנית על תרבותה.

מהדורה שניה

● כתבי ג'ק לונדון (הוצאת כרמי את נאור, 287 עמודים) — מאבקי של הרי־פתקן־מיליונר דויד גריף בפראים צמא־דם ולבני עור ערמוניים בימי הדרום, מאבקים של כורי זהב, צייד הפרחת והאסקימוסים של הצפון הרחוק באדם, בחיה ובטבע. הי־מטרה, אליה שואפים כולם: עושר.

● כתבי ג'והן סטיינבק (הוצאת כרמי את נאור, 279 עמודים) — מחבר על עכברים ואנשים רוקם את אגדת חייהם על עכברים אנושיים בקאנרי רן — אחד מ־רובעי העוני של העיר האמריקאית מונטריי. בין העכברים: דוק, חובב הניסויים המדעיים והנשים היפות; חברות פוחחים המתגוררת במגרש גרוטאות; צוות עובדות בית־הבושת המקומי. לקינוח: כמה סיפורים אלמותיים נוספים של סטיינבק, כגון הטייה האדום.

דן בן־אמוץ מסביר את כל השיטות המקובלות איך הורגים בדיחה פרק מתוך הספר „שלושה בסירה אחת“

לחוף־לארץ, קנה שני שקים קפה, חזר לחיפה, בא למכס. שואל אותו פקיד־המכס: „מה יש לך בשקים אלה?“ אומר לו היקה: „יש לי פה קפה בשביל צפרים.“ „אבל, אדוני, צפרים אינן אוכלות קפה“, אומר פקיד־המכס. והיקה משיב ואומר: „מה פירוש אינן אוכלות קפה? יש צפור אחת כמין אליסטרובוקולו ממשפחת הריבוקולי האדומים, והיא אוכלת קפה.“

★ ★ ★

שיטת מוסר־ההשכל מגישה לנו את בדיחתנו החביבה בלשון זו: יהודי מגיע לחיפה. בא פקיד־המכס ואומר לו: „מה יש לך פה בשקים?“ משיב לו היהודי: „אין דבר העומד בפני הרצון.“ „מה זאת אומרת?“

מסביר היהודי: „תיכף אוכיח לך. בשקים האלה יש לי מזון לצפרים.“ ומיד הוא פותח את השקים. „איך יתכן הדבר? ממתי צפרים אוכלות קפה?“ שואל פקיד־המכס.

והיהודי משיב: „זהו שאמרת לי, אין דבר העומד בפני הרצון.“

★ ★ ★

שיטת חוסר־הבטחון ידוע כהדאי לכל. מבקשים משהו במסיבה לספר בדיחה מסוימת, והוא אומר: אתם כולכם מכירים את הבדיחה. מה אני צריך לספר אותה? „ספר ספר!“

„לא, אין טעם לספר אם כולם מכירים את הסיפור. מה פתאום אני אספר?“

„ספר! ספר!“

„נו, טוב. פעם בא יהודי לחיפה. הוא הברית שני שקים... אה, אני רואה שאתם מכירים את זה.“

„ספר! ספר! לא מכירים את זה.“

„נו, טוב. יהודי אחד בא לחיפה ונכנס למכס, או פקיד־

השיטה הראשונה היא שיטת השאלה. מספר הבדיחה פותח ושואל: אתם מכירים את הסיפור על היהודי שבאה לנמל חיפה והבריה שני שקים, וכאשר שאלו אותו מה זה, הוא אומר שזה קפה, מזון לצפרים — אמרו לו: אתה משוגע, קפה זה מזון לצפרים — אז הוא אמר: ירצו — יאכלו, לא ירצו — לא יאכלו? — את מכירים את זה? ? ?

(תשובה: לא).

ובכן, פעם אחת בא יהודי לחיפה...

★ ★ ★

לפי שיטה אחרת, מקדימים את עוקץ הבדיחה לשאלה ואימרים: אתם מכירים את הבדיחה הזאת עם האישה הזו שאמר: ירצו — יאכלו, לא ירצו — לא יאכלו?

★ ★ ★

יש כאלה הסבורים, שהבדיחה תהיה מוצלחת יותר אם תיהפך לבדיחה אישית. למשל: לפני חודשים, כאשר חזרתי מאיטליה, ירדתי בנמל, חיכיתי במכס עד שיבדקו את חפצי. אני עומד ורואה איזה אדם. דבר רגיל. עומד ומחזיק ביד שני שקים ואינו מזוודה. לא חשבתי שיהיה פה איזה ענין מיותר. ניגש פקיד־המכס ושואל אותי: „מה יש לך בשקים?“ או הוא אמר לו: „מזון לצפרים.“ או אני רואה שפה כבר משהו מוזר. או הפקיד אומר לו: „חביבי, תפתח בבקשה את השקים.“ הוא פותח את השקים ומה אני רואה שם — קפה. או הפקיד אומר: „מה אתה מספר לי שזה מזון לצפרים כאשר זה קפה? אתה חושב שציפורים יאכלו קפה?“ אני רציתי להתערב פה באמצע, אבל...

★ ★ ★

יש שיטה לפיה מספר־הבדיחה מוסיף לה פרטים בלתי חשובים, רבים ככל האפשר. שיטה זאת מחייבת אריכות רבה, אבל אנו נשתדל לקצר ונסתפק בהדגמה:

אדם אחד, נגיד ששמו רבינובויץ, חי כל חייו בצרפת. ויום אחד הוא מקבל מכתב מאחותו בתל־אביב, והיא כותבת לו שיש לה כאב ראש, והיא בכלל חולה, והענינים אצלה לא ב־סדר. לא חשוב, העיקר היא אר־מרת לו: עכשיו מתקרב פסח, אולי אתה תבוא ארצה לבקר קצת? נסע יחד לגליל, עכשיו יש שם פרחים יפים.

הענין מצא חן בעיניו ו־הוא החליט: צריך לגמול טובה לאחותו. צריך לעשות משהו למענה. מה עשה? הלך לפלצל ושאל יהודים: מה כדאי להביא עכשיו ארצה? אומרים לו: אפשר להביא כל מיני דברים. אתה יכול להביא שעונים בקופסאות, אתה יכול להביא יהלומים ב־סוליות; אתה יכול להביא מכי־שירי־רדיו ממכשירי דרכים; תלוי מה שאתה רוצה, תגיד מה ש־אתה רוצה. והוא אומר: אני לא רוצה להתעסק בדברים שחור־רים ממש. הייתי רוצה משהו פשוט, שאנשים יהנו לאכול ולשתות.

אומרים לו: לאכול ולשתות? — תקח קפה. או הוא אומר: איזה קפה. אמרו: יש קפה תורכי, יש קפה ברזילי, יש קפה כזה ויש קפה כזה. הסיפור נמשך שעותיים בערך.

★ ★ ★

בשיטה הפוכה שוכח המספר את הפרטים החשובים ביותר: פעם בא יהודי אחד לחיפה, ירד מהאניה וניגש למכס. שואל אותו הפקיד: מה יש לך כאן? או הוא אומר: מזון לצפרים. הא, רגע אחד שכחתי לספר ש...

★ ★ ★

שיטת עמושי ההומור: פקיד המכס: מה מצוי כאן? יהודי: מזון לבעלי־כנף. פקיד המכס: הכיניז? בעלי־כנף יאכלו קפה? יהודי: כמות־נפשם — יאכלו.

★ ★ ★

יקה ששמע אותה בדיחה אמר בלבו: זהו מטנט. נסע

העולם הזה בתוך הסירה

בסידרה של קטעי־עיתונות דמיוניים, המתאר רים איש איש לפי סגנונו את פרשת הציפורים האנוכלות קפה, כתב איש־הצוות שלום רוזנפלד גם קטע הלוקח כאילו מתוך מדור הצפית ב־העולם הזה: „צפה לרפורטאזית־ענק שתתפרסם בשבוע הבא על הונעשה בנמל חושיטסאן. צוות חולית־כיסוי מיוחדת בהרכב אורי גורי — כתב ראשי, אורי מורי — כתב־משנה ראשי, אורי כדורי — עורך־כתב־משנה ראשי, וצוות צלמים יצאו למקום לכסות את השערורייה, שלא היתה כמותה מיום ייסוד העולם הזה.“

המכס אומר לו: תפתח את השקים. אאא, אתם מכירים את זה? זה לא יפה. הנה, הנה אתם צוחקים.“

★ ★ ★

גם שיטת הזוג מיוחדת למסיבות. מגיע הרגע המסוכן ובו נופל שקט בין הנוכחים וכולם מתלבטים, איזו בדיחה אפשר לזרוק. בדרך־כלל פותחת האשה ואימר: „שמע, ספר את הבדיחה על זה שהבריה קפה.“ הבעל אומר: „אה, מכירים את זה.“ „ספר, ספר! אתה מספר את זה יפה דחוקא.“

והוא אומר: „טוב, אני אספר. פעם אחת בא יהודי לחיפה עם שני שקים של קפה. כאשר נכנס למכס...“

„לא! זה לא היה בחיפה, זה היה בלוד“, אומרת האשה. „זה לא חשוב, מה זה משנה“, טוען הבעל. „אז הפקיד אומר לו: תפתח את השקים!“

„אבל זה כן משנה“, מסבירה האשה, „כל הענין פה, שהוא הביא את השקים של הקפה באוירון זה עלה לו ביקר.“

★ ★ ★

וכך הלאה, וכך הלאה.